

A fák égalji honosításának első történeti jelentkezése.

Irta: Szerencs János.

Buskomorság vesz erőt az utason, ha Egyiptom földjére lép, bárhova tekint, mindenütt az emberi szellem és erő őskori óriási emlékeivel, vagy azok romhalmazaival találkozik s alig képes magával elhitetni, hogy ezen óriási művek létesítésén kívül, — a melyek az egész nép szellemi és anyagi erejét igénybe vették, — e népnek kedve és ideje maradt, az egyiptomi afrikai égalj által feltételezett szegényes flóra daczára a faültetéseket és a virágnövényzetet művelni.

Pedig e nép előszeretettel viseltetett a befásítás és a növényművelés iránt s örökségül reánk hagyott emlékeiben szemünk elé állította a növényművelés fejlesztése, a növények égalji honosítása körül felmerült nehézségekkel folytatott küzdelmét.

A Krisztus urunk születése előtt 1700. évben épült „Der-el-bah-eri“ terasse-templom falán (Tape vagy Theben nyugoti oldalán) lerajzolt, festett és kőbe véssett emléken, a mely „Makara-Ha-t-schop“ királyné uralkodása alatt felszerelt és Dél-Arábiába és a Somali tengerpartokra utnak indított hajórajnak rendeltetési helyére történt megérkezése után e hajóraj megrakodását örökitette meg. Ezen emlékek mutatják, hogy a hajózás legkezdetlegesebb eszközeivel e csodálatra méltó nép, vissza nem riadva a veszélyes és hosszú tengeri ut fáradalmaitól és az elemek által eléje gördített nehézségektől, nem kimélve az anyagi áldozatokat, ezen országok kincsei gyanánt kosarakba ültetett és felnevelt fanövényeket egyéb értékes áruk mellett törekedett.

Egyiptomba szállítani s ott meghonosítani. De hogy az ily drága áron meghonosított fák és egyéb növények megrogálás ellen biztosítva legyenek, az egyiptomi nép ezen növényeket vallási oltalomba részesíté, a mennyiben erre engednek következtetni az emlékeken gyakran előforduló jelképek, melyek *hu* = isteni, és *nutri* = szent értelemmel fáknek kölcsönzött mellékneveket jelentenek. Eből látjuk, hogy az egyiptomi nép foglalkozott a befásítással és meghonosított fáit előszeretettel gondozta, de látjuk még azt is, hogy nemzetgazdasági szempontból ennek az égalji honosításnak hasznát is képes volt megbecsülni, mert csak ennek segítségével tudhatta Egyiptomban kellő mennyiségben a hajó építés, az asztalosok, a képfaragók és a mumia szekrény készítőik virágzó iparához szükséges faanyagot, mely eredetileg Egyiptomban egyáltalában hiányzott, előállítani. Ha e mellett figyelemmel kísérjük e sajátságos nép erdősítési műveit, látni fogjuk, hogy az Egyiptomban nem tenyésző fanemeket nem csak a fentemlitett országokból hozták be tengeri uton Egyiptomba, hanem különféle fákat Ázsia belsejéből szárazföldön is szállítottak. Ez utóbbi körülmény főleg mutatja azon nagy becsét, a melyet e nép a faültetésnek tulajdonított. Korunk legelső botanikusai: Unger, Braun, Schweinfurth és Acherson kutatásai valószínűvé tették azt a feltevést, hogy a szemes növényeken, továbbá a tövises bokrokon, a melyhez a *Nilusi ákác* is tartozott, valamint az ártereken diszló *Papyrus*, *Lotos* és *görögdinnyén* kívül más jellentékenyebb növények eredetileg nem tartoztak Egyiptom flórájához. Ezek szerint a *datolya* pálma, a *Perseafa*, a *Ficus Sycomorus*, a szőlő növény, Aethiópiából; a közönséges pálma, az *olajfa*, a *borókafa*, a *Ficus Carica* L., a gránát *almafa*, a *Sapindus* egy neme az *almafa*, a *rózsafa*, mindannyi Ázsiából, a *tömjénfa*, az *ébenfa*,

a *Dum pálmafa* (*Hyphaene*) stb. Dél-Arábiából honosították meg Egyiptomban.

A 2-ik felső-egyiptomi megyében annak idején s részben még ma is meglévő, Edfu főváros földjeinek öntözésére készült Suten-Pechenn (királyi csatorna) mentében kiültetett erdő palma fákból, ákácz fákból és Aschtfákból állott s szent ligetnek neveztetett; de hogy ez a csatorna vajjon mikor építettett, az ma még bizony megállapítva nincs; annyit azonban állithatunk, hogy a legrégebb építmények közül való s korra nézve a 4000 évet meghaladja. Ezek szerint a növények égalji honosítása és az erdősítés nem a jelenkor találmánya, hanem már az ó-kor műveltebb népei által gyakoroltatott, s törvényekkel oltalmaztatott. — Minél inkább megnyílik előttünk a rég kiveszett népek történetének ismerete, annál inkább ébred fel az emberiségben a tudat, hogy művelt nemzet csakugyan nem lehet, mely az erdő gondozásának és ültetésének nem barátja. Ezt kívántam az intéző köröknek szívére kötni, nehogy azok a nemzetgazdaságilag annyira fontos művelési ágának nem kellő gondozása gazdaságunk fejlődésére kártékony hatását ép úgy nyilvánítsa, a mint az épen a jelenkori Egyiptomban tapasztalható.

Lapszemle.

(F.) Vizenyős területek kiszáritása fenyves telepítése által.

Többször olvastam már e tárgyról bel- és külföldi szakfolyóiratokban*), de személyesen meggyőződni az olvasottakról nem volt alkalmam. Ellenben láttam magas hegységi erdeinkben több ízben lúcz fenyveseket mocsáros helyeken, melyeket előbbieket nem voltak képesek kiszáritani, hanem maguk estek bele a vörös reve-

*) Lásd „Erd. Lapok“ 1981. évf. IV. f. 363 és köv. oldalán „A tenyészet átalakulása“ című közleményt. Szerk.